

Поверхневий плазмонний резонанс

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	третій
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	104 Фізика та астрономія
Освітня програма	Фізика
Статус дисципліни	За вибором
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	120 годин (денна: 13 годин – лекції, 13 годин – практичні, 94 годин – СРС);
Семестровий контроль/ контрольні заходи	залік
Розклад занять	http://rozklad.kpi.ua/Schedules/ScheduleGroupSelection.aspx
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: професор, Лінчевський Ігор Валентинович, igorvl2009@gmail.com , моб. +38 0959416955 Практичні: професор, Лінчевський Ігор Валентинович, igorvl2009@gmail.com , моб. +38 0959416955
Розміщення курсу	Moodl, https://campus.kpi.ua

Програма навчальної дисципліни

1 Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Програму навчальної дисципліни «Поверхневий плазмонний резонанс» складено відповідно до освітньої програми «Фізика» підготовки доктора філософії спеціальності 104 – «Фізика та астрономія».

Мета навчальної дисципліни – формування у аспірантів компетентностей в області фізики:

- застосовувати основні принципи класичної та сучасної поляриметрії в наукових дослідженнях;
- формування розуміння природи оптичних властивостей поверхневого плазмонного резонансу в різних класах конденсованих середовищ, навичок самостійного дослідження теоретичних проблем теорії поверхневого плазмонного резонансу і аналізу експериментальних даних;

- самостійного здобування знань, використовуючи традиційні й сучасні освітні та інформаційні технології;
- підходу до вирішення задач, що постають в процесі професійної діяльності, обираючи методи дослідження на основі наукового світогляду;
- оволодіти базовим матеріалом для подальшого наукового пошуку циклу професійно-практичної підготовки та при написанні дисертації.

Предмет навчальної дисципліни – Поверхневий плазмонний резонанс, способи та методи дослідження поляризованого випромінювання.

Програмні результати навчання:

Компетентності: (ФК01) здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в фізиці поверхневого плазмонного резонансу та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з оптики, магнетизму та суміжних галузей.

Програмні результати навчання:

(ПРН01) передові концептуальні та методологічні знання з фізики поверхневого плазмонного резонансу і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

Уміння: (ПРН05) планувати та виконувати дослідження з фізики поверхневого плазмонного резонансу в різних середовищах, навичок самостійного дослідження теоретичних проблем теорії поверхневого плазмонного резонансу і аналізу експериментальних даних, критично аналізувати результати у контексті усього комплексу сучасних знань з фізики поверхневого плазмонного резонансу.

Після засвоєння матеріалу дисципліни аспіранти отримають:

вміння:

- досліджувати резонансні явища у вигляді амплітуди, що спостерігаються у взаємодії поляризованого випромінювання з електронними системами у нанорозмірних металевих, метало-діелектричних та композитних плівках, а також в макроскопічних зразках (наприклад у напівпровідникових кристалах та в склокераміці). Це в свою чергу дозволяє дізнатися про ряд цікавих ефектів, що мають місце в твердих тілах та навіть біологічних об'єктах.
- оволодіти сучасними методами побудови моделей розповсюдження оптичного випромінювання при поверхневому плазмонному резонансі;
- проводити комп'ютерне моделювання, аналізувати результати та проводити співставлення з експериментальними даними;
- провести оцінки точності оптичних методів дослідження.

досвід:

- самостійного дослідження теоретичних проблем поверхневого плазмонного резонансу і розуміння концепцій досліджень з використанням сучасних експериментальних поляриметричних методів ;
- практичного застосування методів опису розповсюдження та відбиття світла в умовах поверхневого плазмонного резонансу та інших оптичних середовищах, самостійної роботи з навчальною, науковою та довідковою літературою у області поверхневого плазмонного резонансу українською та іноземними мовами.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для успішного засвоєння дисципліни студент повинен володіти «Іноземною мовою для наукової діяльності», оскільки значна частина новітніх знань описується в науковій літературі англійською мовою. Компетентності, знання, уміння та досвід, одержані в процесі вивчення кредитного модуля є необхідними для проведення наукових досліджень та їх представлення, а також для якісного виконання наукових досліджень за темою дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

Дисципліну структурно розділено на 6 розділів:

Розділ 1. Фізико-технічні основи модуляційної Стокс-поляриметрії.

Розділ 2. Модуляційна поляриметрія фазової анізотропії, індукованої неоднорідним градієнтом потенціалу.

Розділ 3. Формалізм вектора Стокса. Матриці Мюллера.

Розділ 4. Особливості модуляційної поляриметрії у реєстрації компонент комплексного показника заломлення середовища.

Розділ 5. Лінійна амплітудна анізотропія в явищах внутрішнього відбивання в зображенні модуляційної поляриметрії.

Розділ 6. Властивості явища поверхневого плазмонного резонансу з точки зору внутрішнього відбивання порушеного нанорозмірними шарами золота.

Розділ 7. Спектральні властивості лінійного дихроїзму в умовах поверхневого плазмонного резонансу.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. R.M.A. Azzam and N.M. Bashara. Ellipsometry and polarized light. Amsterdam: Elsevier, 1987.
2. H.G. Tompkins and W.A. McGahan. Spectroscopic Ellipsometry and Reflectometry: A user's Guide. New York: Wiley, 1999.
3. H. Fujiwara, Spectroscopic Ellipsometry: Principles and Applications. West Sussex, UK: Wiley, 2007.
4. Сердега Б.К. Модуляційна поляриметрія: монографія – Київ: Наук. Думка, 2011. – 238 с.
5. G. A. Smolenskii, R. V. Pisarev, and I. G. Sinii, Usp. Fiz. Nauk 116(2), 231 (1975).

Допоміжна література:

1. Berry H.G. Measurement of the Stokes parameters of light / H.G. Berry, G. Gabrielse, A.E. Livingston // Appl. Opt. – 1977. – Vol.16., №12. – P3200.
2. Bickel W.S. Stokes vectors, Mueller matrices, and polarization of scattered light / W.S. Bickel, W.V. Bailey // Am. J. Phys. – 1985. – Vol.53. – P.468–478.
4. H.G. Tompkins and E. Irene, Handbook of Ellipsometry. New York: William Andrew Pub., 2005.
5. M. Born, E. Wolf. Principles of Optics, Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2005.
6. S. Huard. The Polarization of Light. New York: Wiley, 1997.
7. Джеррард А. Введение в матричную оптику / А. Джеррард, Дж.М. Бёрч. — М.: Мир, 1978. — 341с.
8. Шерклифф У. Поляризованный свет / пер. с англ. под ред. Н.Д.Жевандрова. — М.: Мир, 1965. — 264 с.
9. I. V. Linchevskiy Depolarization of Light in Magneto-optical Crystals under Magnetomechanical Resonance Conditions // Optics and Spectroscopy, 2013, Vol. 114, №. 5, pp. 784–787.
10. Стеценко М.О. Ефекти плазмонних резонансних взаємодій в наноструктурованих плівках в модуляційно-поляризаційному представленні.- Дисертація на здобуття наукового ступеня к.ф.-м.н. за спеціальністю 01.04.07- фізика твердого тіла – Київ, 2016.

Інформаційні ресурси

1. Науковий журнал «Український фізичний журнал», який входить до наукометричної бази Scopus: <https://ujp.bitp.kiev.ua/index.php/ujp>
2. Науковий журнал «Журнал фізичних досліджень», який входить до наукометричної бази Scopus: https://physics.lnu.edu.ua/jps/index_ua.html
3. Науковий журнал Ukrainian Journal Of Physical Optics Issn 1816-2002 (Online), Issn 1609-1833 (Print), який входить до наукометричної бази Scopus: <http://ifo.lviv.ua/journal/index.html/>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Загальний методичний підхід до викладання навчальної дисципліни визначається як комунікативно-когнітивний та професійно орієнтований, згідно з яким у центрі освітнього процесу знаходиться аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	Тема 1. Фізико-технічні основи модуляційної Стокс-поляриметрії. Формалізм вектора Стокса. Матриці Мюллера.
2	Тема 2. Фізичні основи функціонування фотопружного модулятора поляризації.
3	Тема 3. Модуляційна поляриметрия фазової анізотропії, індукованої неоднорідним градієнтом потенціалу.
4	Тема 4. Особливості модуляційної поляриметрії у реєстрації компонент комплексного показника заломлення середовища.
5	Тема 5. Лінійна амплітудна анізотропія в явищах внутрішнього відбивання в зображенні модуляційної поляриметрії.
6	Тема 6. Властивості явища поверхневого плазмонного резонансу з точки зору внутрішнього відбивання порушеного нанорозмірними шарами золота.
7	Тема 7. Спектральні властивості лінійного дихроїзму в умовах поверхневого плазмонного резонансу.

Практичні заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань
1	Поляризація електромагнітних хвиль. Вектор Джонса однорідної плоскої хвилі вектори Джонса для деяких станів поляризації.
2	Взаємодія поляризованого випромінювання з поляризуючими оптичними системами. Формалізм матриць Джонса. Матриці Джонса для основних оптичних елементів.
3	Формалізм вектора Стокса. Матриці Мюллера.
4	Розрахунок проходження частково поляризованого випромінювання крізь систему з кількома магнітооптичними ефектами.
5	Особливості модуляційної поляриметрії у реєстрації компонент комплексного показника заломлення середовища.
6	Властивості явища поверхневого плазмонного резонансу з точки зору внутрішнього відбивання порушеного нанорозмірними шарами золота Модульна контрольна робота

7	Практичне використання поверхневого плазмонного резонансу в наукових дослідженнях.
---	--

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота здобувача наукового ступеня доктора філософії є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від навчальних занять час і включає:

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин СРС
1	Підготовка до аудиторних занять	26
2	Індивідуальні заняття	32
3	Підготовка до МКР	6
4	Підготовка до заліку	30

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Система вимог, які викладач ставить перед аспірантом:

- правила відвідування занять: відповідно до Наказу 1-273 від 14.09.2020 р. заборонено оцінювати присутність або відсутність здобувача на аудиторному занятті, в тому числі нараховувати заохочувальні або штрафні бали. Відповідно до РСО даної дисципліни бали нараховують за відповідні види навчальної активності на лекційних та практичних заняттях.

- правила поведінки на заняттях: студент має можливість отримувати бали за відповідні види навчальної активності на лекційних заняттях, передбачені РСО дисципліни. Використання засобів зв'язку для пошуку інформації на гугл-диску викладача, в інтернеті, в дистанційному курсі на платформі Сікорський здійснюється за умови вказівки викладача;

- політика дедлайнів та перескладань: якщо аспірант не проходив або не з'явився на МКР (без поважної причини), його результат оцінюється у 0 балів. Перескладання результатів МКР не передбачено;

- політика щодо академічної доброчесності: Кодекс честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf> встановлює загальні моральні принципи, правила етичної поведінки осіб та передбачає політику академічної доброчесності для осіб, що працюють і навчаються в університеті, якими вони мають керуватись у своїй діяльності, в тому числі при вивченні та складанні контрольних заходів з дисципліни «Поверхневий плазмонний резонанс»;

- при використанні цифрових засобів зв'язку з викладачем (мобільний зв'язок, електронна пошта, переписка на форумах та у соцмережах тощо) необхідно дотримуватись загальноприйнятих етичних норм, зокрема бути ввічливим та обмежувати спілкування робочим часом викладача.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, МКР.

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік.

Умови допуску до семестрового контролю: відсутні.

На першому занятті аспіранти ознайомлюються із рейтинговою системою оцінювання (PCO) дисципліни, яка побудована на основі «Положення про систему оцінювання результатів навчання», https://document.kpi.ua/files/2020_1-273.pdf

Рейтинг аспіранта з дисципліни складається з балів, які він отримує:

- 1) за роботу на практичних заняттях;
- 2) за модульну контрольну роботу (МКР).

Система рейтингових балів

1) Практичні заняття. Ваговий коефіцієнт дорівнює 10. Максимальна кількість балів, які може отримати аспірант на практичних заняттях становить $6 \times 10 = 60$ балів. Нарахування балів на одному практичному занятті:

- відмінні відповіді 9.5-10 балів;
- дуже добрі, добрі відповіді 7.5-8,5 балів;
- задовільні, достатні відповіді 6-7.4 бали;
- незадовільні відповіді 0 балів.

2) Модульна контрольна робота. Ваговий коефіцієнт дорівнює 40. Максимальна кількість балів за контрольну роботу становить $1 \times 40 = 40$ балів. Нарахування балів за контрольну роботу:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90 % потрібної інформації) 40-38 балів;
- «добре», достатньо повна відповідь (не менше 75 % потрібної інформації або незначні неточності) 31-37 балів;
- «задовільно», неповна відповідь (не менше 60 % потрібної інформації та деякі помилки) 24-30 балів;
- «незадовільно», незадовільна відповідь (менше 60 % потрібної інформації) 0.

Якщо аспірант протягом семестру набрав не менше 60 балів, він отримує залік автоматом.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Якщо ж аспірант протягом семестру набрав менше 60 балів, він має скласти залікову контрольну роботу, ваговий коефіцієнт якої складає 100 балів. При цьому, стартовий рейтинг не враховується. Кількість набраних на заліковій контрольній роботі балів переводиться в оцінку за тою ж шкалою. Якщо аспірант набрав протягом семестру 60 балів і більше, але хоче підвищити свою рейтингову оцінку, він може це зробити у співбесіді з викладачем.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань, які виносяться на семестровий контроль:

Поляризація електромагнітних хвиль. Вектор Джонса однорідної плоскої хвилі вектори Джонса для деяких станів поляризації.

Взаємодія поляризованого випромінювання з поляризуючими оптичними системами. Формалізм матриць Джонса. Матриці Джонса для основних оптичних

елементів.
Формалізм вектора Стокса. Матриці Мюллера.
Розрахунок проходження частково поляризованого випромінювання крізь систему з кількома магнітооптичними ефектами.
Особливості модуляційної поляриметрії у реєстрації компонент комплексного показника заломлення середовища.
Властивості явища поверхневого плазмонного резонансу з точки зору внутрішнього відбивання порушеного нанорозмірними шарами золота Модульна контрольна робота
Практичне використання поверхневого плазмонного резонансу в наукових дослідженнях.

Сертифікати проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою можуть бути зараховані за умови виконання вимог, наведених у НАКАЗІ № 7-177 ВІД 01.10.2020 Р. «Про затвердження положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті».

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус): склав професор кафедри загальної та теоретичної фізики, д.ф.-м.н., проф. Лінчевський І.В.

Ухвалено кафедрою загальної та експериментальної фізики та кафедрою загальної та теоретичної фізики (протокол спільного засідання кафедр № 1 від 22.06.2021 р.), реорганізованими з 01.07.2021 р. у кафедру загальної фізики.

Погоджено Методичною комісією фізико-математичного факультету (протокол № 11 від 23.06.2021 р.)